

Torhild Kausrud

Barn med språkforståelsesvansker – hvem er de?

Å forstå språk er ikke en enhetlig ferdighet. Tilegnelse av enkeltord og begreper er mer enn et spørsmål om å kunne si dem, blant annet det å kunne klassifisere og differensiere språklyder og relatere dem til et ”mentalt leksikon”. Barnet må kunne tolke prinsipper for hvordan mening knyttes til ord, og hvordan ordrekkefølge og grammatiske bøyningstyper har betydning for meningsinnholdet i det som blir sagt. Vansker med språktilegnelse har store konsekvenser, både når det gjelder sosial utvikling, ervervelse av kunnskaper og skolefaglige ferdigheter.

Språklig utvikling innebærer også det å kunne tolke og bruke språklig informasjon fra omgivelsene og den sosiale konteksten. Barnet må forstå ordene og budskapet i det som sies, etter hvert også om det er bokstavelig ment eller sagt i overført betydning. Svikter det her, vil barnet kunne få en bokstavelig forståelse av språket og kanskje problemer med å forstå og uttrykke seg i eget og andres perspektiv. Mangelfull evne til å ta andres perspektiv medfører et stort kommunikasjonsproblem. Ikke å kunne ta hensyn til andres forestillinger, meninger, følelser og så videre, fører til store vansker med å forstå konvensjonelle regler for samvær, atferd og lek. Samhandling og samtale med andre kan derfor få et underlig og ensidig preg.

Ved Bredtvet kompetansesenter møter vi mange barn med store språkforståelsesvansker. Som oftest er det ikke mulig å knytte noe årsaksforhold til disse vanskene, og de blir gjerne klassifisert under termene spesifikke språkvansker, SLI (specific language impairment). Dette er ingen diagnose, men en beskrivelse av vanskene. SLI defineres som en utviklingsmessig språkvanske som ikke kan relateres til fysiske, sensoriske, sosiale eller emosjonelle årsaker. Barn med SLI har vansker med ulike aspekter av språket, men hovedsakelig med det strukturelle. Det kan for eksempel være det å mestre det fonologiske system, syntaks og/eller ords begrepsinnhold. De har normal non-

Torhild Kausrud, cand.ed., logoped.. Seniorrådgiver ved Bredtvet kompetansesenter, leder for blissgruppen i Norge. Særlige faglige interesser er spesifikkespråkvansker og alternativ kommunikasjon. Medansvarlig for blissordboken på norsk.

verbal kommunikasjon og sosial bruk av språket (Bishop 2003). Viser de vansker på det området, er det gjerne av sekundær art, det vil si som en følge av de strukturelle vanskene.

I den kliniske hverdagen kan det imidlertid være vanskelig å skille mellom hva som er de primære og hva som er de sekundære vanskene hos et barn som strever med språket, og som i tillegg faller utenfor sosialt. Noen barn med SLI kan også ha en bokstavelig forståelse av ord og uttrykk og nytte et lite tilpasset språk til ulike mennesker og situasjoner. Dette er faktorer vi gjerne karakteriserer som autistiske trekk. Bartak et al. (1975), Cantwell et al. (1989) og Howlin et al. (2000) har bekreftet at noen barn er ekstremt vanskelig å kategorisere entydig til å ha enten autisme eller en språkvanske. Nyere forskning har satt fokus på uklare grenseoppganger og likhetstrekk mellom høytfungerende barn innen autismespekteret og barn med store spesifikke språkvansker, SLI.

SLI VERSUS AUTISME

Barn med diagnostisert autisme, utviser svært varierende språkferdigheter. Omkring halvparten av dem lærer ikke å snakke og har alvorlige språkforståelsesvansker (Parijsse 1999). Andre erverver seg språk på et senere tidspunkt, men utvikler ikke tale utover et enkelt nivå. Distinktive trekk i språket ved autisme er observert hos barn med normale nonverbale ferdigheter, hos såkalte høytfungerende autistiske barn. Mange av dem erverver seg tale og kan snakke i lange og komplekse setninger, men bruken av språket er svært spesiell. Lord & Paul (1997) fremholder at mens SLI-barn som snakker mest har tendens til å være de mest kommunikative, har et autistisk barn som snakker mye åpenbart kommunikative vansker. Problemer med rett bruk av språk til den situasjon man er i, språkets pragmatiske aspekt, er det mest slående trekk i autisme. På basis av dette, har man tenkt SLI og autisme til å være ulike vansker med hver sin årsak.

FELLESPROBLEMATIKK

Tager-Flusberg og Joseph (2003) mener at ved å se på tidligere studier av språkvansker i autisme, kan man dele den autistiske populasjon opp i to undergrupper, en med normale språkferdigheter og en med alvorlige språkvansker. De i språkvanskegruppen hadde vansker på alle språkets områder, inkludert kompleks syntaks og morfologi. Videre skilte profilen deres seg fra andre subgruppers profiler, definert gjennom andre kriterier, slik som verbal og non-verbal diskrepans. Tager-Flusberg og Josephs klassifisering av den autistiske populasjon belyser det faktum at språkvansker ikke er universal i autisme, slik vansker med sosial interaksjon, kommunikasjon og atferd er det (Kjelgaard og Tager-Flusberg 2001). For dem utgjør språkvansker heller én av de mange spesifikke fenotypene av autisme enn bare alminnelig konsekvens av andre fenotyper (ibid).

Ideen om at språkvanskene som finnes i autisme kan forårsakes av en spesifikk mangel som har innflytelse på språkområdet, finner støtte i nylig erkjente felles lingvistiske karakteristika som er felles for barn med autisme og barn med SLI. Spesifikke språkvansker finnes hos 5-7 % av barna og forhindrer en normal ervervelse av språk. Det er ikke assosiert med annen kognitiv, fysisk eller sosial diskrepans og forekommer hos barn med intellektuelle ferdigheter i normalområdet. Vanligvis mener man at SLI forårsakes av mangelfull/ufullstendig språklig modul. Rekke av språkvansker som forbindes med SLI, er sammensatt. Likevel er det to typer vansker som betraktes som kjernen i vanskenes fenotype. Alle barn med SLI har vansker med prosessering av fonologiske sekvenser og med analyse av bøyningsskifter. Fonologiske vansker, særlig med å danne fonologiske representasjoner for akustiske signaler, er spesielt tydelige i oppgaver som involverer repetisjon av non-ord. Barn med SLI mestrer slike oppgaver svært dårlig.

Tager-Flusberg og hennes kolleger har undersøkt sammenhengen mellom autisme og SLI. Særlig har de undersøkt om kjerne-

svekkelsen i språkforstyrrelse også viser seg i autisme (Tager-Flusberg og Joseph 2003). I en første studie (Kjelgaard og Tager-Flusberg, 2001) analyserte de resultater som 89 autistiske barn i alderen 4-14 år hadde på språktestbatteri som vanligvis brukes for å diagnostisere SLI. Spesielt så de på resultatene på non-ord-prøvene. Disse prøvene involverer oral reproduksjon av non-ordsekvenser. Mer enn halvparten av barna gjorde det dårlig på disse prøvene. Dette står i kontrast til den høye frekvensen av direkte og mer dulgt ekkolali i autistisk tale. Tager-Flusberg og Kjelgaard konkluderte med at barn med autisme ikke har spesifikke problemer med artikulasjon. Selv om de gjorde det litt bedre enn barn med SLI, som ble rapportert å gjøre feil på alle non-ord-repetisjonsoppgavene, så var de totalt sett som dem ikke i stand til å analysere de fonetiske karakteristika i opprinnelige sekvenser for å få tak i de fonologiske representasjonene.

I en annen studie ble 62 av de samme barna testet for sine morfosyntaktiske ferdigheter. De presenterte eksemplene var i særlig grad utformet for det første for å oppnå regulær eller irregulær fortidsbøyning av serier av verb, som wash og fall. For det andre var de utformet for å bringe fram morfemet for 3. person entall i presens form. Av de 62 barna var 20 klassifisert til å ha språkvansker. Totalt var deres resultater dårligere enn i den normale språkgruppen. For det meste var feilene deres de samme som hos SLI-barna. De utelot fortidsformen og 3.persons-morfemet i sammenhenger der dette skulle vært brukt. Overbevist om sine konsistente funn i begge studier, mente Tager-Flusberg og hennes medarbeidere at språkvansker funnet i en type autisme hadde samme årsaksbakgrunn som språkvanskene hos forsøkspersonene med SLI.

Tester som måler språklige strukturelle ferdigheter, viser at høytfungerende autistiske barn ofte har lignende vansker som SLI-barna. På den annen side er det påvist pragmatiske vansker hos noen ikke-autistiske barn med språkvansker. Bartak et al (1975) viste at barn med autisme har distinktive pragmatiske vansker som ikke viser seg ved

SLI, selv om de har strukturelle vansker på linje med dem. 5 av 47 barn i deres studie med barn 4.5-9 år, kunne ikke entydig klassifiseres i noen kategori. Symptomene var mellomliggende og tenderte til å endres med alderen. Studien ble fulgt opp i samplets ungdomstid (Cantwell et al 1989) og voksenalder (Howlin et al 2000). Forskjellen mellom gruppene ble mindre tydelig. Mange fra språkvanskegruppen utviklet autismelignende symptomer i nonverbale områder. Den siste studien tyder på at grensene mellom autisme og SLI kan være mindre klare enn man tidligere trodde. Howlin et al (2000) fant at mange som var blitt diagnostisert til å ha reseptive språkvansker i tidlig alder, utviklet mer gjennomgripende vansker etter hvert som de ble eldre, vansker som hadde innvirkning på sosial interaksjon og interessefelt.

Gruppen som snakker flytende med sammensatt språk, men med unormal bruk av språket og irrelevante eller perifere ytringer, har fått betegnelsen semantisk-pragmatiske vansker (Rapid & Allen 1983) og pragmatiske vansker, PLI (Bishop 2000). Bishop & Norbury (2002) bruker uttrykket "autistisk spektrum". De mener at man lenge har erkjent at SLI er en heterogen kategori, men at det er liten konsensus på hvordan man best kan kategorisere den. I 80-årene ble to uavhengige klassifiseringssystemer publisert. Begge beskrev en undergruppe språkvanske hvor ekspressivt språk var flytende, komplekst og klart artikulert, mens bruken av språket var avvikende (Rapin og Allen, 1983, Bishop og Rosenbloom, 1987). Barn med denne kliniske profilen har en tendens til å være ordrike, ha problemer med å forstå og produsere sammenhengende tale. De kan dessuten gi konverserende responser som er sosialt upassende, på siden og/eller stereotype. Termen semantisk-pragmatiske vansker ble brukt for å beskrive en slik profil, mens Botting og Conti-Ramsden (1999) og Bishop (2000) la fram termen pragmatiske språkvansker, PLI.

Relasjonen mellom PLI og autisme har vært mye debattert. Rapin og Allen (1987) la merke til at den kliniske profilen ved seman-

tisk-pragmatiske vansker ofte ble sett hos barn som hadde diagnosen høytfungerende autisme. De mente at denne profilen ikke var begrenset til autistiske vansker. Bishop og Norburys fokus (2002) var barn som var blitt gitt diagnosen språkvansker, men som ikke hadde problemer begrenset til de strukturelle aspekter med språket. Vanskene virket inn på den adekvate bruken av språket i kontekst. Shields, Varley, Broks og Simpson (1996a, b) konkluderte med at PLI er en form for høytfungerende autisme. Ut fra resultatene av sine studier, mente de at det er tettere forbindelse mellom PLI og autisme enn mellom PLI og typisk SLI.

Et annet perspektiv på sammenhengen mellom autisme og PLI ble fremlagt av Bishop (1998), som antydte at noen barn har en vanskeprofil i det mellomliggende sjiktet mellom SLI og autisme. Bishop bygget på data fra egenstudier i forskning på slektninger til mennesker med autisme. Dataene viste tilfeller hvor det ikke forelå den fulle triaden av vansker som karakteriserer autisme, nemlig sosial interaksjon, kommunikasjon og begrensede interesser/atferd, selv om noen autistiske trekk kunne være til stede. Bishop så at det var en undergruppe barn med "semantisk-pragmatiske vansker", som ikke ble registrert til å ha noen autistiske trekk. Disse "rene" tilfellene skilte seg ikke fra de med typisk SLI på sjekklistens skalaer i registrering av interesser og sosiale relasjoner, selv om de skilte seg fra andre på skalaene for pragmatiske aspekter i kommunikasjon. Disse barna tenderte å bruke stereotyp språk med unormal prosodi, mens de var sosiale og kommunikative, hadde normal kommunikasjon og viste få abnormaliteter utenfor de språklig-kommunikative domener.

Imidlertid har andre studier vist hvordan vanskemønsteret kan skifte ved alder. Slik kan et barn som kan møte kriteriet for autisme på ett aldersnivå, ikke gjøre det på et annet – og vice versa. I sine studier så Bishop (ibid) at mange barn har noe pragmatiske vansker, og noen har andre trekk av autisme. Bishop mener det er vanskelig å komme til noen fast konklusjon om andelen

av barn med PLI som har og ikke har autistiske trekk, fordi dette var så avhengig av det pedagogiske tilbudet barna i studien hadde. Mange spørsmål gjenstår om karakteristika hos barn med PLI som ikke synes å ha signifikant autistisk symptomatologi. Har disse barna en lignende profil som andre med PLI, men på et mildere nivå, eller har de en forskjellig konstellasjon av trekk? Hennes konklusjon er at tilstedeværelse av pragmatiske vansker hos et barn med kommunikasjonsmessige vansker bør gi støtet til å vurdere om det forefinnes autistisk symptomatologi, men at det er farlig å anta at alle barn med pragmatiske vansker har autisme eller gjennomgående ikke-spesifiserte utviklingsvansker.

Slående likheter mellom språkvansker i SLI, autisme og Down syndrom, argumenterer for at det kan være en kognitiv vanske i tillegg som involverer en språkmodul, og som kan forklare årsaken til det vide spekteret av autistiske vansker. Men det faktum at det ikke eksisterer noen konsistent genotypisk beskrivelse av autisme, gjør det vanskelig å finne opprinnelsen til språkvansker. Noen nyere publiseringer i genetik kan kanskje gi et interessant perspektiv.

Dworzynski et al (2007) er opptatt av den etiologiske forbindelsen mellom språkferdigheter og autismelignende trekk (ALT) i tidlig barndom. Hun mener hennes studie viser at det er en genetisk sammenheng mellom språklige ferdigheter og senere tilsynkomst av ALT, det vil si at ALT i en viss grad kan predikeres ved tidlig målte språkferdigheter. Hun fant en viss korrelasjon mellom språkferdigheter i 2-4-årsalder og ALT i 8-årsalder, i sosiale og kommunikasjonsmessige domener. Men selv om felles gener er involvert, fører ikke liten språkferdighet i tidlig alder alltid til høy ALT. Ei heller går liten språkferdighet alltid forut for ALT. Det synes altså å være en sammenheng mellom tidlig språkferdighet og ALT, men at ALT ikke alltid har en forhistorie med lav språkferdighet. Den genetiske korrelasjon mellom språkvariabler og ALT er svært moderate, unntatt for gutter.

Vertè et al (2006) undersøkte om Childrens Communication Checklist (Bishop 1998) kunne differensiere mellom undergrupper av autisme. De kom fram til at ASD- begrepet (Autistic Spectrum Disorders) baserer seg mer på alvorlighetsgrad i symptomer enn distinkte kategorier. Botting og Conti-Ramsden (2003) undersøkte om psykolingvistiske tester kan skille ut andre vanskegrupper enn SLI. Barn med SLI uten PLI og barn med PLI og ASD var med i studien. Det viste seg at PLI-gruppen delte seg i to undergrupper, PLI og PLI+. PLI-gruppen var de med primært pragmatiske vansker, uten SLI, PLI+ var de med pragmatiske vansker og autistiske trekk i tillegg, uten at de fylte alle kriterier for en autismediagnose. Studien viste at CELF Recalling sentences var den mest effektive universelle markør for kommunikasjonsvansker. Vansker med nonordrepetisjon synes spesielt assosiert med SLI mer enn de andre gruppene.

PLI+-gruppen kunne skilles fra alle de andre ved at de skåret best på kommunikasjonstestene og på utføringsprøvene på IQ-tester.

I fagterminologien brukes altså begrepene SLI, PLI, PLI+, Asperger, autisme og høytfungerende autisme, AHF. Siden det kan være så vanskelig å sette et skarpt skille mellom disse gruppene, er det i tvilstilfeller og ved overlappende symptomatologi på norsk tatt i bruk betegnelsen fellesproblematikk eller autismespekterforstyrrelse, ASD (Autistic Spectrum Disorders).

AVSLUTNING

Bishop konkluderer med at det trolig er genetiske risiko-faktorer som har muligheter til å forstyrre hjernens utvikling. Men den eksakte innvirkningen avhenger av genetisk bakgrunn, miljømessige påvirkning og tilfældighetsfaktorer. Noen ganger fører det til SLI, andre ganger til autisme og andre ganger til et mellomliggende klinisk bilde. Hvorvidt autisme og SLI befinner seg på et kontinuum, mener Bishop avhenger av beskrivelsesnivå. Slik de pragmatiske vanskene fremstår i autisme, er de ikke nøye for-

bundet med strukturelle språkvansker. De kan vise et mønster av dobbel dissosiasjon, noe som indikerer at de logisk kan skilles fra hverandre. Likevel synes de rent etiologisk å ha felles risikofaktorer:

Autistic disorder and SLI have traditionally been regarded as distinct disorders, but recent work suggests some overlap both at the phenotypic and the aetiological level. One way forward would be to view autism as a form of SLI in which a broader range of impairments is present, and to look for genetic correlates of specific components of the autistic triad. However, we need to be cautious about assuming a simple one-to-one relation between genotype and phenotype: it is more likely that there are genetic risk factors that have the potential to compromise brain development, but their precise impact depends on the genetic background, environmental influences and chance factors, sometimes leading to SLI, sometimes to autism, and sometimes to an intermediate clinical picture. The answer to the question, are autism and SLI on a continuum, depends on the level of description. Phenotypically the pragmatic communication deficits seen in autism are not continuous with structural language impairment: they can show a pattern of double dissociation, indicating they are logically separable. However, aetiologically, they appear to share common risk factors. (Bishop 2003, s 224)

Det er altså mye forskning og mange ulike resultater å forholde seg til i dette, og dermed et vanskelig felt å bevege seg i. Bishop et al (2008) viser at voksne som i dag har en klar autistisk diagnose, tidligere ble diagnostisert til å ha utviklingsmessige språkvansker. Deres fokus er imidlertid måleinstrumentene og diagnosekriteriene. De mener at det er et direkte resultat av endringene i diagnosekriteriene i DSM-III, DSM-III-R og DSM-IV, diagnosebegreper og klinisk viten og forståelse som har ført til at diagnosen språkvanske blir endret til autistisk forstyrrelse. Dette mener de må få implikasjoner for våre vur-

deringer av forskningslitteraturen om utviklingsmessige språkvansker. Mange studier av barn med språkforståelsesvansker publisert i siste århundre, revurderes på grunnlag av at de kan ha inkludert barn som nå ville ha blitt betraktet som å ha autisme.

Men uansett hva språkvansker skyldes, setter store og kompliserte forståelsesvansker hos barn gjerne klare grenser for tilegnelse av vokabular, begreper og språklige strukturer. Det får omfattende følger for innlæring av skolefaglige ferdigheter. Språket er et redskap til å forstå og å bli forstått, og til å språksette tanker, behov og opplevelser. I videste forstand dreier tilegnelse av språk seg om tilegnelse av det menneskelige menings- og kulturfellesskapet (Rommetveit 1972). Svikt på dette området berører derfor i sterk grad samspillet med omgivelsene. Som pedagoger må vi forholde oss til den type vanske barnet har, og hvordan den påvirker læring og den sosiale og emosjonelle utviklingen. Dette er det enkle og det vanskelige, når stimulering og opplæring skal tilrettelegges. Utgangspunktet må være barnets sterke sider, dets interesser og evner. Ulike metoder finnes, men alle må de tilpasses det enkelte barn. Det vil i neste nummer bli berettet om et hjelpemiddel som til nå er lite i bruk i opplæring av barn med store språkforståelsesvansker, men som synes å inneholde mange muligheter for å tydeliggjøre språk og språklige strukturer.

REFERANSER

- Bartak M. A. L., Rutter, M., Cox, A. 1975. A Comparative Study of Infantile Autism and Specific Developmental Receptive Language Disorder. *The British Journal of Psychiatry* 126: 127-145.
- Bishop, D. V. M., Whitehouse, A. J. O., Watt, H. J., & Line, E. A. 2008. Autism and diagnostic substitution: Evidence from a study of adults with a history of developmental language disorder. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 50, 341-345. PMID:18384386 Email: anneka.holden@psy.ox.ac.uk for pdf including Commentary by Howlin, P.
- Bishop, D. V. M. & Norbury, C.F. (2002). Exploring the borderlands of autistic disorder and specific language impairment: a study using standardized diagnostic instruments. *Journal of Child and Psychology and Psychiatry* 43:7 pp 917-929.
- Bishop, D. V. M. (2000). Pragmatic language impairment: A correlate of SLI, a distinct subgroup, or part of the autistic continuum? I D. V. M. Bishop og L. B. Leonard (Eds.), *Speech and language impairment in children: Causes, characteristics, intervention and outcome* (s 99-113). Hove, UK: Psychology Press.
- Bishop, D. V. M. (2003). Autism: neural basis and treatment possibilities. Wiley, Chicester (*Novartis Foundation Symposium* 251) p 213-234.
- Bishop, D. V. M. 2003. Autism and specific language impairment: categorical distinction or continuum? In G. Bock & J. Goode (Eds.) *Autism: neural basis and treatment possibilities, Novartis Foundation Symposium*. 251 pp 213-226. Chichester, John Wiley.
- Bishop, D. V. M. og Rosenbloom, L. 1987. Classification of childhood language disorders. I W. Yule og M. Rutter (Eds.), *Language Development and disorders. Clinics in developmental medicine* (double issue). London: Mac Keith Press.
- Bishop, D. V. M (1998). Development of the children's communication checklist (CCC): A method for assessing qualitative aspects of communicative impairment in children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 39, 879-891.
- Botting, N. & Conti-Ramsden, G. (1999). Pragmatic language impairment without autism. The children in question. *Autism* 1999. *SAGE Publications and the National Autistic Society*. Vol 3 (4) 371-396.
- Botting, N. & Conti-Ramsden, G.(2003). Autism, primary pragmatic and specific language impairment: can we distinguish them using psycholinguistic markers? *Developmental Medicine & Child Neurology* 45: 515-524.
- Cantwell, D., Baker, L., Rutter, M., Mawhood, L.: (1989). Infantile autism and developmental receptive dysphasia: a comparative follow-up into middle childhood. *J autism Dev Disord* 19:19-31.
- Dworzynski, K. et al 2007. Aetiological relationship between language performance and autistic-like traits in childhood: a twin study. *International Journal of Language and Communication Disorders*, Vol. 42, nr 3, side 273-292.
- Howlin, P. Mawhood, L., Rutter, M. (2000). Autism and developmental receptive language disorder – a comparative follow-up in early adult life. II. Social, behavioural, and psychi-

- atric outcomes. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41, 561-578.
- Kjelgaard, M.M og Tager-Flusberg, H. (2001). An investigation of language impairment in autism: Implications for genetic subgroups. *Language and Cognitive Processes*, 16, 287-308.
- Lord, C. & Paul, R. (1997). Language and communication in autism. I: Cohen, D.J., Volkmar, F.R (eds) *Handbook of autism and pervasive development disorders*, 2nd edn. Wiley, New York, p 195-225.
- Parisse, C. (1999). Cognition and Language Acquisition in Normal and Autistic Children. *Journal of Neurolinguistics* 1 2:247-69.
- Rapin, I. og Allen, D. 8 (1983). Developmental language disorders: Nosologic considerations. I U. Kirk (Ed.) *Neuropsychology of language, reading, and spelling* s 155-184. New York: Academic Press.
- Rapin, I. og Allen, D. 8 (1987). Developmental dysphasia and autism in pre-school children: Characteristics and subtypes. *The first international symposium of specific speech and language disorders in children* (s 20-35). London: AFASIC.
- Shields, J. Varley, R., Broks, P & Simpson, A. (1996a). Social cognition in developmental language disorders and high-level autism. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 38, 487-495.
- Tager-Flusberg, H. og Joseph, M.J (2003). *Identifying neurocognitive phenotypes in autism*. Philosophical Transactions of the Royal Society of London B.
- Vertè, S., Geurts, H., Roeyers, H., Rosseel, Y., Oosterlaan, J., Sergeant, J. (2006). *SAGE Publications and The National Autistic Society* Vol 10 (3) 266-287.

Torhild Kausrud

Bredtvet kompetansesenter
Statlig spesialpedagogisk støttesystem
Postboks 13 Kalbakken, 0901 Oslo
Telefon: 22 90 28 00/82
E-post: torhild.kausrud@statped.no